

Motion till riksdagen 2005/06:Ub13

av Ulf Nilsson m.fl. (fp, m, kd, c)
med anledning av skr. 2005/06:151

Kvalitet och samverkan – om utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolan skall bevaras som egen skolform.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolans former skall kunna se olika ut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskolans målgrupp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om placering av barn i särskolan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrars inflytande vid placering av elever i särskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrars rätt att begära omprövning av särskoleplacering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kompetensen höjs i grund- och gymnasieskolan så att man kan ta emot elever i behov av särskilt stöd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en speciallärarutbildning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklingsstördas rätt till utbildning i särvtux.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för elever i särskola att välja skola.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det individuella programmet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till fortbildning för särskolans lärare.

Fel! Okänt namn på

Särskolan ska bevaras som egen skolform

Regeringens skrivelse pekar på problem i särskolan, men saknar konkretion och förslag om hur problemen skall korrigeras.

Allians för Sverige vill betona att särskolan måste finnas kvar som en egen skolform. Ett av de ursprungliga direktiven till Carlbeckkommittén som utredde särskolan, var att särskolan skulle upphöra som egen skolform, och det kom att präglade kommitténs arbete. Allians för Sverige noterar med stor tillfredsställelse att regeringen inte i sin skrivelse återkommer med propåer om att särskolan bör läggas ned. Att särskolan samverkar med andra skolformer är bra, men det finns en specialkompetens inom särskolan som grund- och gymnasieskolor sällan kan erbjuda.

Det är viktigt att inte politiskt begränsa särskolans organisation eller form. Såväl individintegrering av särskoleelever i grundskoleklasser, integrering av särskoleklasser i grundskolor, som separata särskoleklasser och särskolor måste accepteras, allt efter elevers förutsättningar och behov.

Lagreglera krav på utredning före placering i särskolan

Mellan läsåren 1992 och 2003 ökade antalet elever i den obligatoriska särskolan med 81 procent, medan elevantalet i grundskolan ökade med 18 procent. Ökningen av antalet elever i särskolan är alarmerande, eftersom det faktiska behovet av särskoleplaceringar knappast ökat i samma takt som särskolans elevantal. Skolverket har i flera år riktat kritik mot kommuner för att inte följa kravet på att utredningar ska föregå beslut om placering av elev i särskola.

Andelen särskoleelever varierar mellan kommunerna. Barn med autism har bedömts olika på olika håll. Den kraftiga ökningen av antalet särskoleelever tyder på att även barn utanför särskolans målgrupp placerats i särskolan. Det finns en risk att barn som anses "besvärliga" eller av andra skäl inte fungerar i skolan placerats där. Detta kombinerat med föräldrars bristande inflytande över placeringen i särskola har gett betydande rättssäkerhetsbrister för enskilda.

Regeringen konstaterar ökningen av antalet särskoleelever, men saknar analys av varför den skett. Vi menar att det finns en risk att kommunerna i stället för att anpassa grundskolans former och undervisning till eleverna, alltför ofta placerar dem i särskolan. Bristande uppföljning av elever i grundskolan, bristande individanpassning av grundskolans former och undervisning, samt bristande dialog med föräldrar har förstärkt problemen.

Beslut om placering i särskolan måste fattas utifrån den enskilda elevens behov, inte för att grundskolan brister i uppföljning och individanpassning. Rättssäkerheten är av yttersta vikt vid dessa beslut och därför måste kraven på utredningar anges tydligt i skollagen. Det måste preciseras hur vårdnadshavarnas rätt till insyn och delaktighet i utredningsprocessen ska garanteras.

Begränsning av personkretsen

Särskolan är en skolform för barn som inte bedöms kunna nå grundskolans kunskapsmål på grund av utvecklingsstörning. Andra orsaker kan vara att barnet har fått en hjärnskada som orsakat funktionshinder eller att barnet är autistiskt. Detta vill regeringen ändra på.

När regeringen föreslår förändring av särskolans målgrupp så att barn med autism endast skall tas emot om de också är utvecklingsstörda eller har en betydande hjärnskada höjs kraven på individanpassning av grundskolans former och undervisning. Regeringen lägger dock inga sådana förslag och anger heller inte att nya resurser till grundskolan behövs för att klara detta. Regeringen säger endast att man ”noga ska följa utvecklingen”. Vi ser därför en stor risk för att undervisningen för autistiska barn kommer att ha brister om inte resurser för individanpassning tillskapas.

Indirekt erkänner regeringen detta när man talar om behovet för autistiska barn av att få del av ”det pedagogiska kunnandet och den lärmiljö som finns inom särskolan”, genom att undervisas där, men följa grundskolans kunskapsmål.

Särskolan kan för de barn den är tänkt för ge möjligheter till en bättre skolgång. Men för andra barn än den egentliga målgruppen kan en placering i särskolan vara förödande. En felaktig placering i särskolan innebär ett utanförskap och icke ändamålsenligt undervisningsinnehåll, något som påverkar såväl prestationer som självbild.

Alla barn har rätt till bästa möjliga skolgång givet sina egna förutsättningar. Särskolan får aldrig anvisas därför att det är den bästa lösningen för kommunen i situationer när skolan inte klarar av sin uppgift att ge alla barn den undervisning de behöver och har rätt till enligt skollagen.

Det får inte förekomma att elever som egentligen inte hör hemma i eller gynnas av en placering i särskolan ändå placeras där, när skolan saknar resurser eller kunskande för att på andra sätt ge dem det stöd de har rätt till. I stället måste skolan bli bättre på att ge elever med särskilda behov och som inte finns i särskolan den hjälp och det stöd de behöver. Det är undervisning i små grupper, extra stöd, samt pedagogisk utveckling som behövs, inte godtyckliga särskoleplaceringar.

Det krävs en hög kompetens inte bara hos lärarna utan också hos skolledningen så att arbetsmiljön och undervisningen är anpassad för dessa elever. Fler utbildade speciallärare utgör grunden för god undervisning av alla elever i behov av särskilt stöd. Allians för Sverige har därför föreslagit att en ny speciallärarutbildning skall inrättas. Även skolledarna måste stärkas i sin kompetens kring elever i behov av särskilt stöd, genom en förbättrad rektorsutbildning och kontinuerlig fortbildning.

Fel! Okänt namn på

Föräldrars inflytande

Regeringen konstaterar brister i de utredningar som görs av elever inför särskoleplaceringar. Beslut om placering av elev i särskola ”fattas således inte alltid på ett rättssäkert sätt”, skriver regeringen. Kraven på utredning bör lagregleras, menar regeringen, men lägger inga sådana förslag. Vårdnadshavaren ska ha ”rätt till insyn och delaktighet i utredningsprocessen”, enligt regeringen, men den preciserar inte vad detta innebär.

Beslut om ”rätt till särskola skall regelbundet omprövas”, enligt skrivelsen. Men vem som kan begära omprövning framgår inte, bara att särskolans styrelse skall besluta i saken. Regeringen avser inte agera vidare i frågan.

Sedan 1996 pågår en försöksverksamhet där elever inte kan tas emot i särskolan utan föräldrarnas medgivande. Försöket upphör 2008.

Regeringen menar att ”vårdnadshavare normalt bör ha det slutgiltiga avgörandet” angående barnets placering. Regeringen vill dock inte att denna föräldrars beslutanderätt skall vara ”ovillkorlig”. Skolan skall kunna besluta ”vad som är bäst för barnet”.

Problemet i detta resonemang är att alla elever inte har en entydig situation, utan att det kan förekomma gränsdragningsproblem, där föräldrar och skola är av olika uppfattning. Redan den betydande ökningen av antalet särskoleplaceringar de senaste åren visar att det är på det sättet, samt att skolhuvudmannen långt ifrån alltid fattat beslut utifrån ”vad som är bäst för barnet”. Därför måste föräldrars ansvar och beslut vara ytterst avgörande vid särskoleplacering.

Den försöksverksamhet som i dag pågår med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång, ska därför permanentas.

Allians för Sverige anser att det ska vara möjligt för en elev i särskolan att läsa enstaka ämnen enligt grundskolans kursplaner. Det är dock oerhört viktigt att ingen oklarhet uppstår om vilken skolform eleven befinner sig i. Om en elev bara läser vissa grundskoleämnen men inte alla behörighetsgivande ämnen kommer han eller hon inte att kunna börja i gymnasieskolans nationella program. Det gäller att föräldrar är medvetna om detta.

Öka valmöjligheterna

Allians för Sverige anser att regeringen är alldeles för restriktiv i sina skrivelser om elevernas möjligheter att välja en skola i en annan kommun. Det ska inte behöva finnas särskilda skäl för att eleven ska få gå i en annan kommuns skola. När det gäller gymnasiesärskolan menar vi att eleverna ska ha rätt att välja en skola i en annan kommun även om det aktuella programmet finns i den egna kommunen. Om eleven anser att en annan kommuns utbildning är bättre eller ligger närmare ska hon eller han inte hindras från att träffa ett sådant val.

Allians för Sverige anser att gymnasieskolans individuella program varit ett stort misslyckande och därför ska avvecklas på sikt. Det är mycket oroande

Fel! Okänt namn på

att det saknas samlad kunskap om vilken utbildning elever med utvecklingsstörning får på det individuella programmet.

Lärare

Lärförsörjningen för särskolan och grundskolan måste säkerställas. Regeringen konstaterar att tillgången till specialpedagoger i särskolan inte har ökat. Carlbeckkommittén menar att de specialpedagogiska kunskaperna som ingår i lärarutbildningen upplevs som bristfälliga från skolornas sida. Som nämnts ovan menar vi att det behövs en ny speciallärarutbildning, som påbyggnad till lärarutbildningen. Särskolans lärare ska ges tillgång till fortbildning.

Rätt till utbildning i särsvux

Allians för Sverige anser att elever som tillhör särskolans personkrets ska ha rätt till vuxenutbildning inom särsvux på såväl grundläggande som gymnasial nivå. Utvecklingsstörda behöver mer stimulans än andra för att upprätthålla den kunskapsnivå de en gång förvärvat. Nivå och omfattning ska anpassas till individernas förutsättningar.

Stockholm den 5 april 2006

Ulf Nilsson (fp)

Sten Tolgfors (m)

Sofia Larsen (c)

Inger Davidson (kd)